Evropský parlament
2024-2029

Výbor pro kulturu a vzdělávání
předsedkyně

14.7.2026

Paní Li Andersson
předsedkyně
Výbor pro zaměstnanost a sociální věci
BRUSEL

Věc: Stanovisko výboru CULT ke zlepšování dovedností v Unii – příležitostem pro odborné vzdělávání a přípravu v době transformace (2026/2070(INI))

Vážená paní předsedkyně,

Výbor pro kulturu a vzdělávání (CULT) byl v rámci výše uvedeného postupu požádán o předložení stanoviska Vašemu výboru a rozhodl se předat toto stanovisko ve formě dopisu.

Výbor CULT tuto záležitost projednal na schůzi konané dne 14. července 2026. Na této schůzi se rozhodl předložit Výboru pro zaměstnanost a sociální věci jako příslušnému výboru níže uvedené stanovisko.

S pozdravem

Nela Riehl

NÁVRHY

– s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na články 165 a 166 této smlouvy,

A. vzhledem k tomu, že odborné vzdělávání a příprava (OVP) jsou klíčovým pilířem Evropského prostoru vzdělávání, unie dovedností a evropského ekosystému celoživotního učení a přispívají k osobnímu rozvoji, kvalitnímu zaměstnání, sociální soudržnosti, konkurenceschopnosti a odolnosti EU, včetně strategické autonomie, v době ekologické, digitální, demografické a průmyslové transformace; vzhledem k tomu, že OVP hraje klíčovou úlohu při posilování evropské průmyslové základny, zachování a zlepšování specializovaného technického know-how a řešení nedostatku pracovních sil v odvětvích, která mají zásadní význam pro konkurenceschopnost a odolnost Unie; vzhledem k tomu, že kodaňský proces zahájený v listopadu 2002 s cílem posílit evropskou spolupráci v oblasti odborného vzdělávání a přípravy poskytuje soudržný rámec pro evropskou politiku v oblasti OVP;

B. vzhledem k tomu, že OVP by mělo být oceňováno samo o sobě jako vysoce kvalitní vzdělávací dráha, a vzhledem k tomu, že členské státy by měly v souladu se svými vnitrostátními systémy vzdělávání a odborné přípravy povzbuzovat a podporovat rovnocennost odborného a akademického vzdělávání při navrhování politik, v rámci poradenství pro účastníky vzdělávání, příležitostí k mobilitě, systémů uznávání, investic do kvality a informování veřejnosti o OVP; vzhledem k tomu, že rovnocennost by měla znamenat účinný přístup a příležitosti pro účastníky vzdělávání všech věkových kategorií a ze všech prostředí, nikoli soutěž „s nulovým součtem“ mezi odvětvími vzdělávání a odborné přípravy;

C. vzhledem k tomu, že atraktivita a kvalita OVP závisí nejen na významu pro trh práce, ale také na výuce a odborné přípravě, poradenských systémech, inkluzivním přístupu, prostupnosti mezi cestami vzdělávání a odborné přípravy, uznávání dovedností a kvalifikací a rozvoji základních, digitálních, zelených, občanských, sociálních a průřezových kompetencí;

D. vzhledem k tomu, že veřejné investice na účastníka vzdělávání a přímá finanční pomoc jsou ve většině členských států systematicky nižší u vyššího sekundárního a postsekundárního neterciárního vzdělávání – tj. na úrovních, v nichž se soustřeďuje OVP – než u terciárního vzdělávání[1];

[1] https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2026/783536/CASP_STU(2026)783536_EN.pdf

E. vzhledem k tomu, že mobilita účastníků OVP a učňů patří nadále jednoznačně k oblastem, v nichž je třeba tuto ambici ještě převést do praxe; vzhledem k tomu, že příliš mnoho účastníků OVP a učňů nadále čelí právní nejistotě, administrativním překážkám, omezené kapacitě poskytovatelů, nejednoznačně definovaným povinnostem a nevyřešeným otázkám týkajícím se pojištění, odměňování, sociálního zabezpečení a uznávání; vzhledem k tomu, že účastníci vzdělávání si často nejsou vědomi svých práv a nevědí o postupech, které mají k dispozici pro oznamování případů porušení těchto práv; vzhledem k tomu, že další překážky, jako jsou rostoucí životní náklady a náklady na bydlení, by mohly představovat riziko, že účastníci vzdělávání pocházející ze znevýhodněného socioekonomického prostředí budou vyloučeni z možností mobility v oblasti OVP;

F. vzhledem k tomu, že přetrvávající nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi nadále brzdí produktivitu, hospodářský růst a inovace v celé Unii, což poukazuje na potřebu užší spolupráce mezi poskytovateli odborné přípravy, zaměstnavateli, malými a středními podniky a místními výrobními ekosystémy; vzhledem k tomu, že systémy učňovského a duálního odborného vzdělávání a přípravy, které kombinují výuku ve škole s významnou kvalitní odbornou přípravou na pracovištích v podnicích, se ukázaly jako účinné při podpoře přechodu ze vzdělávání do zaměstnání;

G. vzhledem k tomu, že posílení společných evropských zásad a ustanovení pro mobilní účastníky OVP a učně by mohlo pomoci poskytnout větší právní jistotu účastníkům vzdělávání, poskytovatelům OVP, zaměstnavatelům a příslušným orgánům, a to při plném respektování pravomocí členských států a vnitrostátních systémů OVP;

H. vzhledem k tomu, že mobilita v oblasti OVP vyžaduje silnější podpůrnou kapacitu v rámci institucí OVP, včetně specializovaných zaměstnanců, poradenství, partnerství zaměstnavatelů, zjednodušených postupů a digitálních nástrojů;

I. vzhledem k tomu, že centra excelence odborného vzdělávání, která byla jako taková zavedena ve stávajícím programu Erasmus+, jsou projekty transformační spolupráce a partnerství propojující poskytovatele OVP, veřejné orgány, akademickou obec a soukromý sektor, které mají úlohu v ekosystémech dovedností, světě práce, inovacích a ekologické a digitální transformaci a jsou podporovány inovativními pedagogickými postupy, profesním rozvojem učitelů a školitelů, mobilitou účastníků vzdělávání a pracovníků a strategiemi internacionalizace OVP;

J. vzhledem k tomu, že je třeba, aby OVP získalo v příštím VFR odpovídající, viditelnou a postupně posílenou podporu, zejména v rámci programu Erasmus+, a zároveň je třeba zachovat flexibilitu a vyváženou strukturu programu týkající se celoživotního učení, a také další doplňkové fondy EU; vzhledem k tomu, že excelence OVP závisí také na učitelích, školitelích, mentorech na pracovišti, prostupnosti mezi vzděláváním a odbornou přípravou a na inkluzivním přístupu;

K. vzhledem k tomu, že nedostatek učitelů OVP postihuje všech 27 členských států EU; vzhledem k tomu, že podle průzkumu střediska Cedefop z roku 2025 se pouze 18 % učitelů OVP domnívá, že jejich povolání je ceněno, a pro jednu třetinu učitelů OVP nebylo jejich povolání první volbou a že učitelé OVP mají v průměru o 11 % nižší plat než jiní vysokoškolsky vzdělaní odborníci[2];

1. vítá, že v souvislosti s unií dovedností, Herningským prohlášením v rámci kodaňského procesu a připravovanou evropskou strategií pro odborné vzdělávání a přípravu je odbornému vzdělávání a přípravě věnována obnovená politická pozornost, a připomíná úlohu OVP jakožto pilíře Evropského prostoru vzdělávání, unie dovedností a evropského ekosystému celoživotního učení v zájmu zvýšení konkurenceschopnosti a odolnosti;

2. vyzývá Komisi a členské státy, aby rovnocennost mezi odborným a akademickým vzděláváním promítly do konkrétních opatření v oblasti navrhování politik, poradenství pro účastníky vzdělávání, příležitostí k mobilitě, systémů uznávání, investic do kvality a komunikace s veřejností o excelenci a inkluzivnosti v OVP, zejména s cílem zvýšit jeho atraktivitu;

3. zdůrazňuje, že rovnocennost by měla znamenat účinné příležitosti pro účastníky vzdělávání, nikoli soutěž „s nulovým součtem“ mezi odvětvími vzdělávání a odborné přípravy;

4. zdůrazňuje, že budoucí strategie OVP by měla být i nadále zaměřena na účastníky vzdělávání a měla by podporovat jak konkurenceschopnost Evropy, tak osobní rozvoj, sociální začlenění a demokratickou účast účastníků vzdělávání a současně přispívat k tomu, aby bylo evropské OVP vysoce kvalitní, inkluzivní, inovativní a atraktivní a mělo mezinárodní přesah; v této souvislosti zdůrazňuje, že je důležité, aby v rámci OVP existovaly jasné možnosti dalšího postupu, včetně vyššího odborného vzdělávání a přípravy a kvalifikací na úrovni 5 evropského rámce kvalifikací a vyšší;

5. varuje, že v důsledku demografických změn a nedostatku strukturovaných způsobů předávání dovedností hrozí mnoha tradičním řemeslným dovednostem a dovednostem v oblasti zachování kulturního dědictví zánik; zdůrazňuje význam mezigeneračního předávání dovedností při řešení demografických změn a nedostatku pracovních sil; povzbuzuje vznik iniciativ, které budou podporovat zkušené pracovníky při předávání jejich odborných znalostí a zkušeností prostřednictvím mentorství, odborné přípravy na pracovišti a systémů učňovské přípravy; vyzývá Komisi a členské státy, aby využívaly odborné vzdělávání a přípravu jako prostředek

[2] https://www.cedefop.europa.eu/en/press-releases/cedefop-launches-first-european-vocational-teacher-survey-tackle-critical-vet-teacher-shortages

k ochraně a předávání těchto dovedností; vyzývá k tomu, aby strategie OVP byly propojeny s místními kulturními ekosystémy a dědictvím jako nástroj územní soudržnosti a boje proti demografickému poklesu; vyzývá k tomu, aby byla v nadcházející strategii OVP plně zohledněna kulturní a kreativní odvětví;

6. vyzývá Komisi a členské státy, aby se přednostně zabývaly právní a správní nejistotou, se kterou se potýkají mobilní účastníci OVP a učni, mj. pokud jde o status účastníka vzdělávání, smluvní ujednání, odměňování, sociální zabezpečení, pojištění a uznávání období studia v zahraničí;

7. vyzývá Komisi, aby posílila společné evropské zásady a ustanovení pro mobilní účastníky OVP a učně, a to při plném respektování pravomocí členských států a vnitrostátních systémů OVP, s cílem poskytnout účastníkům vzdělávání, poskytovatelům OVP, zaměstnavatelům a příslušným orgánům větší právní jistotu, mj. vytvořením společného evropského rámce pro automatické vzájemné uznávání studijních kvalifikací a období studia v zahraničí ve školách, v OVP a ve vysokoškolském vzdělávání; vyzývá členské státy, aby zaručily přenositelnost domácích grantů a půjček pro účastníky OVP, kteří se účastní uznané mobility, aby podpora mohla účastníka vzdělávání následovat i do zahraničí; zdůrazňuje, že je důležité pravidelně přezkoumávat a podle inflace provádět indexaci grantů a finanční podpory pro účastníky OVP, učně, učitele a zaměstnance účastnící se činností v rámci mobility;

8. vyzývá k tomu, aby program Erasmus+ financoval systémy podpory mobility v rámci institucí OVP, jako jsou koordinátoři mobility v samotných institucích, a to na základě úspěšných experimentů, jako je projekt MONA ve Francii, s cílem zahrnout koordinátory mobility, vést účastníky OVP v rámci jejich projektů mobility, poskytovat poradenství učitelům OVP při vytváření evropských projektů a usnadňovat kontakty mezi institucemi OVP, soukromým sektorem a účastníky vzdělávání;

9. vybízí k rozvoji infrastruktury digitální mobility přizpůsobené OVP, která by se inspirovala zkušenostmi programu Erasmus bez papíru ve vysokoškolském vzdělávání, s cílem zjednodušit administrativní postupy, studijní smlouvy, postupy uznávání a spolupráci mezi poskytovateli OVP, zaměstnavateli a příslušnými orgány;

10. zdůrazňuje transformační úlohu center excelence odborného vzdělávání jako projektů spolupráce a partnerství, které sdružují poskytovatele OVP, veřejné orgány, akademickou obec a soukromý sektor s cílem posílit vazby mezi těmito zúčastněnými stranami, vytvářet inovativní učební osnovy a pedagogické formáty, které reagují na potřeby Evropy v oblasti dovedností, podporovat mobilitu účastníků OVP, učitelů, školitelů a pracovníků a nalézt řešení administrativních, finančních, právních a praktických překážek, které brání mobilitě v rámci OVP;

11. vyzývá k tomu, aby byl v příštím programu Erasmus+ zachován rozpočet určený pro centra excelence OVP a aby se úspěšným OVP dostalo stability a viditelnosti potřebné k tomu, aby mohla pokračovat v inovacích a transformaci odvětví OVP na evropské, vnitrostátní, regionální a místní úrovni;

12. zdůrazňuje úlohu regionálních, metropolitních a místních orgánů při budování inkluzivních, spravedlivých a se zaměstnavateli propojených ekosystémů učňovské přípravy a OVP a při přímém řízení veřejných středisek odborné přípravy;

13. připomíná, že OVP vyžaduje odpovídající, viditelnou a postupně posílenou podporu v rámci programu Erasmus+, a to na základě poptávky účastníků vzdělávání, kvality, začleňování, absorpční kapacity a cíle programu Evropa v pohybu pro mobilitu v oblasti OVP, při současném zachování flexibility a vyvážené struktury programu, pokud jde o celoživotní učení;

14. vyzývá k tomu, aby veškerá budoucí stipendia programu Erasmus+ a akce zaměřené na talenty nebo excelenci ve strategických oblastech vzdělávání byly v příslušných případech otevřeny účastníkům OVP a cestám vyššího odborného vzdělávání a přípravy a aby zároveň doplňovaly základní financování programu Erasmus+ pro vzdělávací mobilitu, začleňování a spolupráci, nikoli aby ho snižovaly;

15. vyzývá k tomu, aby se připravovaná Agenda EU pro učitele a školitele výslovně zabývala příčinami nedostatku a potřebami učitelů a školitelů OVP a dalších souvisejících pracovníků, včetně přitažlivosti profesní dráhy, počátečního a dalšího profesního rozvoje, flexibilních profesních drah, pedagogických inovací, digitálních kompetencí, kompetencí v oblasti umělé inteligence a zelených kompetencí, dovedností v oblasti začleňování a podpory interních mentorů;

16. zdůrazňuje význam prostupnosti mezi OVP a dalšími formami vzdělávání a odborné přípravy, jako je vysokoškolské vzdělávání, vzdělávání dospělých a zaměstnání, aby účastníci vzdělávání mohli postupovat kupředu různými cestami vzdělávání bez slepých uliček; vyzývá v této souvislosti k většímu uznávání kvalifikací a výsledků OVP, lepšímu celoživotnímu poradenství, využívání mikrocertifikátů se zaručenou kvalitou, validaci neformálního a informálního učení a přechodům od počátečního OVP k vyššímu odbornému vzdělávání a přípravě, vysokoškolskému vzdělávání a dalšímu OVP;

17. vyzývá k tomu, aby osnovy OVP vybavily účastníky vzdělávání nejen dovednostmi specifickými pro jednotlivá povolání, ale také základními a digitálními kompetencemi, kompetencemi v oblasti umělé inteligence, zelenými a občanskými kompetencemi, kompetencemi mediální gramotnosti a podnikatelskými, sociálními a průřezovými kompetencemi potřebnými pro kvalitní pracovní místa, celoživotní učení, aktivní občanství a demokratickou odolnost; připomíná, že úsilí o excelenci a o začlenění v rámci OVP musí být společné a že vysoce kvalitní OVP, mobilita a inovační příležitosti by měly být přístupné účastníkům vzdělávání s omezenými příležitostmi, účastníkům vzdělávání se zdravotním postižením a specifickými poruchami učení, dospělým účastníkům vzdělávání, účastníkům vzdělávání v nejvzdálenějších regionech, venkovských, odlehlých a znevýhodněných oblastech a ženám a dívkám v rámci cest OVP souvisejících se STEM, a to i prostřednictvím nabídek mobilní odborné přípravy, smíšeného učení, poradenství na dálku a spolupráce mezi školami, středisky odborné přípravy a místními komunitami;

18. vyzývá členské státy, aby bojovaly proti genderovým stereotypům a strukturálním překážkám ovlivňujícím volbu vzdělání a povolání s cílem podpořit genderovou rovnost a vyváženější účast žen a mužů ve všech profesních drahách, odvětvích a povoláních;

19. vyzývá k další podpoře účinných a účelných veřejných výdajů na OVP, jakož i doplňkovosti a součinnosti financování v rámci příštího víceletého finančního rámce, zejména v rámci programu Erasmus+, programu AgoraEU, Evropského sociálního fondu a dalších fondů soudržnosti, vedle Evropského fondu pro konkurenceschopnost; vyzývá ke zlepšení údajů a monitorování OVP, jakož i k obnovení úsilí o účinné provádění unijních referenčních hodnot v oblasti OVP ve všech členských státech;

20. vyzývá k tomu, aby budoucí evropská strategie pro odborné vzdělávání a přípravu vycházela z kodaňského procesu a jeho posledního milníku, kterým je Herningské prohlášení, a zároveň aby zabránila vytváření vzájemně nesouvisejících nových iniciativ a posílila soudržnost a praktické využívání stávajících evropských nástrojů, včetně evropského rámce kvalifikací, evropského referenčního rámce pro zajišťování kvality v oblasti odborného vzdělávání a přípravy, Europassu, mikrocertifikátů, digitálních certifikátů a validace neformálního a informálního učení.

PŘÍLOHA: ZVEŘEJŇOVÁNÍ PODNĚTŮ

Zpravodajka v souladu s článkem 8 přílohy I jednacího řádu prohlašuje, že do své zprávy zahrnula podněty k záležitostem týkajícím se předmětu spisu, které při vypracovávání návrhu zprávy obdržela od zástupců zájmových skupin spadajících do oblasti působnosti interinstitucionální dohody o povinném rejstříku transparentnosti[1] nebo představitelů orgánů třetích zemí, včetně jejich diplomatických misí a velvyslanectví:

1. Zástupci zájmových skupin spadající do oblasti působnosti interinstitucionální dohody o povinném rejstříku transparentnosti
2. Představitelé orgánů třetích zemí, včetně jejich diplomatických misí a velvyslanectví

Výše uvedený seznam je sestaven na výhradní odpovědnost zpravodajky.

Pokud jsou na seznamu uvedena jména, funkce, případně jména i funkce fyzických osob, zpravodajka prohlašuje, že příslušné fyzické osoby byly seznámeny s prohlášením Evropského parlamentu o ochraně osobních údajů č. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), které stanoví podmínky platné pro zpracování jejich osobních údajů a práva související s tímto zpracováním.

[1] Interinstitucionální dohoda z května 2021 mezi Evropským parlamentem, Radou Evropské unie a Evropskou komisí o povinném rejstříku transparentnosti (Úř. věst. L 207, 11.6.2021, s. 1, ELI:http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).

JMENOVITÉ KONEČNÉ HLASOVÁNÍ VE VÝBORU POSKYTUJÍCÍM STANOVISKO

21	+
ECR	Lara Magoni, Ivaylo Valchev
PPE	Niels Geuking, Sunčana Glavak, Eleonora Meleti, Giusi Princi, Hélder Sousa Silva, Viktor Weisz, Bogdan Andrzej Zdrojewski, Milan Zver
PfE	Catherine Griset
Renew	Hristo Petrov, Marjan Šarec
S&D	Isilda Gomes, Hannes Heide, Emma Rafowicz, Sabrina Repp, Sandro Ruotolo, Joanna Scheuring-Wielgus
Verts/ALE	Diana Riba i Giner, Nela Riehl

0	-

1	0
ESN	Zsuzsanna Borvendég

Význam zkratek:
+ : pro
- : proti
0 : zdrželi se